

R.D. Iacobi Marchantii Vitis Florigera

Marchantius, Jacobus

Coloniae Agrippinae, 1661

17. Continet canticum gratiarum actionis Samaritanæ post conversionem, de promptu[m] autem est Canticum istud ex Isaiaë c. 12. & brevem dictorum recollectionem complectitur.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56381](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56381)

vide viā
lord, apud
Marian

quod si discederet, forte segetem areferri posse. His respondit B. Iordanus: Eximii Viri, causa quam diserte proferri, haud urget nos, ut à vobis non amoveatur Pater Vincentinus. Vos scitis quod agros serentes iam feminibus non ibi permancant, & videant quomodo semen fructum suum ferat, sed & ad alios agros ferendos pergunt. Pater Vincentinus jecit in civitate vestra semen optimum, oportet ut vadat & ad aliam, idem facturum, juxta monitum Salvatoris: Quia & aliis civitatibus oportet me evangelizare.

quid Christi
suo illo bi-
dno prædi-
cavit.

Quid porro illo biduo illis prædicavit Christus non exprimit Evangelista. Non dubitamus tamen ad pedes ejus Samaritanam cum multis plene fuisse instructam de divinis mysteriis. Possunt utique dicere quod Augustinus dicebat de duobus discipulis ad Christum divertentibus. Quam beatam diem duxerunt, quam beatam noctem? Quis est qui nobis dicat que audierunt illi à Domino? Adificemus & nosmetipsi in corde de nostro: adificemus domum in quam ipse veniat, & doceat nos. Limer ostiorum ejus extera per tuum, surge ad illum venire assidue & erudire præceptis ejus. Hec S. Augustinus in c. 1. Ioan. Licet verò nesciamus quid locutus fuerit Christus, fructum tamen colloqui & sermonis ejus in hoc agnoscamus luculentè, quod Evangelista testatur: Multo plures crediderunt propter sermonem ejus, dicebant que mulieri; tam non propter tuam loquelam credimus, ipsi enim audivimus & scimus, quia hic est verus Salvator mundi. Quasi dicat: Prius credidimus propter verbum tuum, nunc majus testimonium habemus, ipsiusmet sermonem; nec egemus minori testimonio, ubi adest majus. Etiam si propter te & testimonium tuum antea non credidissemus, ipso audito credituri eramus. Audivimus enim (Fides ex auditu, auditus per verbum Christi) & certo scimus, sive sine ulla ambiguitate credimus, quia hic est verus Salvator mundi.

Rom. 10.

An non hæc illustris est confessio? An non fortis & constans fides? An miracula perierunt, ut confirmarentur, quasi adhuc vacillantes? An non verbo Christi integram præbere fidem pio voluntatis affectu impulsi, & lumine desuper infuso illustrati? An non hæc confessio omnia complectitur: Hic est verus Salvator Mundi? Attende illud: Per eum Salvator, qui veram & perfectam salutem attulit. Attende illud, Salvator Mundi, non solum Iudæorum, aut Samaritanorum tantum, sed totius mundi. Vide ergo quomodo in fide Iudæos præcedant, quibus exprobrat. Dominus per Prophetam: Populus quem non cognovi, servavit mihi, in auditu auris audivit mihi. Filii autem facti sunt alieni, inveterati, obstinati, & duræ cervicis; mentiti sunt, fidem & obedientiam negarunt, dum extranei etiam sine miraculis obediunt, & inclamant: Exaltet Deus salutaris nostræ. Quid enim aliud faciunt Samaritani, dum dicunt: Hic est verus Salvator mundi? Annon in auditu auris obediunt, dum solo Christi verbo persuasi, pronunciant cum certitudine; Audivimus & scimus? Audi Chryostomus de fide

psal. 17.

hac Samaritanorum, quæ præsignificabat futuram fidem Gentium in Christum: Quam brevè noverrunt Samaritani IESVM Orbem conversurum? quod ad omnium salutem venerit? quod non solum Iudæis ejus providentiæ præscriberetur, sed ubique terrarum, verbum suum esse disseminaturus? Omnes in culpa esse confitentur. Cum enim dicerent Salvatorem esse mundi, intellexerunt perditum: nec simpliciter, sed in rebus maximè Salvatorem. Verè Salvatorem, qui veram salutem elargitur perpetuo duraturam. Mirabiles existerunt Samaritani, & quod crediderunt, & quod sine signis & miraculis crediderunt. Verba audierunt tantum, & tam certè locuti sunt. Quid si miracula vidissent, nonne plura & majora dixissent? Hæc ille.

Chrysof. in
loan.

Concludit Evangelista historiam de Samaritana in hac fide & conversione civium Samaritanorum, quæ ab ipsa initium quoddam sumens, per Christum plenitudinem & consummationem accepit. Concludamus ergo & nos, & ad eum vota nostra converentes sincero affectu dicamus. O Domine Iesu Christe, qui amas animas ardentissimè, ideoque apud fontem adduxisti Samaritidem ad sui tuque noticiam, aqua vitæ potasti, adorationem in spiritu & veritate edoculisti, Samaritanæ quoque ejus sermone ad te adductos plenius erudisti. Concede, ut peccata nostra etiam nos agnoscamus cum genuit, te adoremus in veritate & spiritu, aquamque vitæ percipiamus cum gustu, & quo ad possumus, alios ad te adducamus, ut hæremus, tandem coram te, sicut qui lætantur in messe.

LECTIO XVII.

Continet hæc Lectio Canticum gratiarum actionis Samaritanæ post conversionem; de promptum autem est Canticum istud ex Ista c. 12. & brevem didorum recollectionem complectitur.

Solium antiquitus fuit, ut qui speciale aliquod beneficium cœlitus perceperant, canticum aliquo laudis divinæ suam gratitudinem indicarent. Notum est Canticum Moysis, submersis Ægyptiis: Ezechie Regis, receptâ sanitate: Tobie, sibi restituto oculorum lumine: Zacharie, in Ioannis nativitate: Simeonis in Christi ad Templum presentatione. Sed id etiâ à mulieribus factitarum constat simili occasione. Sic cecinit Debhora canticum, post victoriam de Sisæ Principe. Sic Iudith, truncato Holoferne. Sic Anna mater Samuelis, imperatâ hæc Prole. Sic Maria, post salutationem Elisabeth cogata. Meritò ergo dixerimus Samaritanam post tam singulare beneficium à Christo perceptum, in laudem divinam erupisse, & in gratiarum actionem publicam & sonoram. Sicut non tacuit, corde & ore annuntiando aliis Christum, sic nec tacuit ejus laudes palam prædicando, & gratias cum exultatione animi referendo.

Samaritana an & quales gratias Christo egerit.

Quia autem non exprimit speciatim Evangelista quas gratiarum actiones retulerit Christo, quasque laudes protulerit Deo, rectè ei accommodabimus Canticum de promptu ex Isaia c. 12. quod per singulos versus ei planè convenit. Audi per singula. Sic exorditur.

Verf. 8.

Confiteor tibi Domine, quoniam iratus es mihi: conversus est furor tuus, & consolatus es me.

Pfal. 74.

Merito hoc potuit canere Samaritana ista. Quasi dicat: Iustè Domine iratus mihi eras, ob vitam meam dedecorofam & flagitiosam, iustè milies suppliciiis æternis adjudicare me poteras & in infernum præcipitare: sed conversus est furor tuus in clementiam & respexisti me, indignam licet & ingratoram, ac rebellem. Cumque calicem iræ & indignationis amare, *cujus fex nunquam est exinanita, quam bibent peccatores terre*, mihi propinare potuisses ad damnationem; calicem gratiæ & salutis propinasti ad consolationem. Eduxisti me de lacu miseriæ, & de luto fecisti, & super aquam refectiois educaisti me, *animam meam convertens*. Confitebor ergo tibi, quia jam vestisti admirabili modo in misericordiam, nullis meis meritis. *Confitebor tibi in toto corde meo, quia misericordia tua magna est super me, & eripisti animam meam ex inferno inferiori.* Quasi enim ab inferis revocasti me, dum de profundo peccati & periculis æternæ mortis, abstraxisti. *Confitebor tibi in toto corde meo, & narrabo omnia mirabilia tua.* Quid est autem confiteri toto corde, nisi laudare & gratias agere tota animi intentione & conrentione, quoad nobis est possibile. Sic quicquid erga Deum facimus, toto id corde peragere monet Scriptura. Monet toto corde in illum credere. *Si credis ex toto corde, licet.* Monet toto corde in illum sperare. *Habe fiduciam in Domino ex toto corde.* Monet toto corde poenitere. *Convertimini ad me in toto corde vestro.* Monet toto corde illum diligere, Deuter. 6. Monet toto corde ipsum orare. *Pfal. 118. Clamavi in toto corde meo, exaudi me Domine.* Monet denique ex toto corde ipsi gratias agere, ejusque laudes toto corde decantare: *Confitebor tibi in corde meo, & narrabo omnia mirabilia tua.*

Quid sit toto corde Domino confiteri.

Affor. 8.

per me, & eripisti animam meam ex inferno inferiori. Quasi enim ab inferis revocasti me, dum de profundo peccati & periculis æternæ mortis, abstraxisti. Confitebor tibi in toto corde meo, & narrabo omnia mirabilia tua. Quid est autem confiteri toto corde, nisi laudare & gratias agere tota animi intentione & conrentione, quoad nobis est possibile. Sic quicquid erga Deum facimus, toto id corde peragere monet Scriptura. Monet toto corde in illum credere. Si credis ex toto corde, licet. Monet toto corde in illum sperare. Habe fiduciam in Domino ex toto corde. Monet toto corde poenitere. Convertimini ad me in toto corde vestro. Monet toto corde illum diligere, Deuter. 6. Monet toto corde ipsum orare. Psal. 118. Clamavi in toto corde meo, exaudi me Domine. Monet denique ex toto corde ipsi gratias agere, ejusque laudes toto corde decantare: Confitebor tibi in corde meo, & narrabo omnia mirabilia tua.

Prov. 3. Ioc. 2.

Hæc omnia perfecit Samaritana nostra, quæ tandem à Christo instructa, toto corde credidit, toto corde in eum spem projecit, toto corde poenituit, toto corde dilexit, toto corde eum oravit & adoravit, toto corde ei gratias egit, & laudes ejus annuntiavit. Ideo consolatus est eam Dominus, tam in condonatione perfecta præteritorum peccatorum, quam per infusionem gratiæ & lucis diviniæ. Imò tantam percepit à Domino consolationem, ut mille cordibus si fieri posset, eum benedicere optaret, mille linguis. Dicit ergo: *Confitebor tibi* sive laudabo te Domine, & corde & ore, & frequenti misericordiæ consideratione, & vitæ perfecta emendatione, & aliorum ad notitiam & laudem tui invitatione. Imò confitebor omnium creaturarum ad laudis consortium invocatione, & præcipuè

Pfal. 118.

fontium & fluminum, quia congratulabor illis me apud aquam & fontem salutem reperisse. Confitebor tibi in omni tempore, *vespere & mane, & meridie annuntiabo laudem tuam*: sed maxime horâ sextâ in meridie. O horam mihi felicem, cuius nunquam excidet memoria! O horam beatam, quando consolatus es me!

Ecce, Deus Salvator meus, fiducialiter agam & non timebo: Quia fortitudo laus mea Domini; & factus est mihi in salutem. Hic quoque versus convenit Samaritanæ. Quasi dicat cum Moysè post liberationem ex Ægypto & ex aquis maris: *Iste Deus meus, & glorificabo eum: Deus Patris mei, & exaltabo eum.* Iste enim est Deus Iacob, quem Samaritana vocavit Patrem suum; de quo olim & Iacob dixerat: *Vidi Dominum facie ad faciem, & salva facta est anima mea.* De quo & moriens dixit: *Expectabo salutem tuam Domine, adprecichat enim per fidem in Salvatorem & Deum suum, in carne venturum. Quem omnibus nunc demonstrat, velut digito hæc mulier, ut agnoscat ab omnibus, dicens: Ecce Deus Salvator meus.* Quasi rursus dicat cum Propheta: *Hic est Dominus, & non estimabitur alius adversus eum.* Hic Baruch adinvenit omnem viam disciplinae, & tradidit illam Iacob puero suo, & Israel dilecto suo. Post hæc in terris visus est, & cum hominibus conversatus. Aut quali reperat cum Isaia, qui fuit velut Propheta evangelizans, vel Evangelista prophetans: *Tantum in te est Deus, & non est absque te Deus. Vere tu es Deus, & non absconditus, Deus Israel Salvator.*

Adjungitur hic: *Fiducialiter agam, & non timebo.* Quidni magna sese gereret fiducia, postquam eam Christus tanta cum benignitate allocutus est, tantâ instruxit charitate, tantâ profectus est benevolentia, ei ut manifestaret apertè se esse Messiam & Salvatorem promissum: *Ego sum, inquit, qui loquor tecum dicebat Dominus: propter hoc sciet populus meus nomen meum in die illa, quia ego qui loquebar, ecce adsum.* Hoc ipsum dicere Samaritanæ censetur. Quidni ergo in fiduciam erigeretur, quandoquidem & eam securam reddidit de remissione peccatorum? O quantæ fiducia infunditur animæ, cui Dominus loquitur ad cor, quamq; antea odiosam habebat ob peccatum, nunc facit amore dignam per gratiam! Taliter actum est cum hac Samaritana; idè merito canit: *Fiducialiter agam, & non timebo.* Quasi dicat: Nullius amplius conscientia culpæ, post remissionem mihi factam & gustum aque vivi, quid horream, quidve timeam? Fiducia & charitas foras mitit timorem; dilectio & filialis affectus metum excludit servilem: *Sicut in latro in medio umbrae mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es Salvator & Consolator meus, adiutor & protector in tribulationibus.*

Verum tamen iterum in peccatum reincidere facile est homini, quia infirmus est & instabilis, labilis & ad malum pronus; adeoq; si vires solum suas metiatur, nihil potest sibi firmitatis promittere.

Pfal. 118. Gen. 28. Gen. 49. Ier. 17. Ier. 17. Ier. 17.

Magis. Marit. fiduc. Ier. 17.

Pfal. 118.

se: tamen in Deum sese potest totâ fiducia projicere, & ab illo infirmitatem & fortitudinem mutuare. Propterea subiungit: **FOR TITUDO ET LAUS MEA DOMINUS**, Quod idem est ac si dicat Samaritana: Iam jugum Dæmonis excussit & carnis; omnesque deinceps illecebras Dæmonis, omnes ejus vires, omnia peccata superabo, illo adjuvante & protegente, qui me eduxit à peccato: quia mihi factus est in salutem, erit & in protectionem. Ipse enim est fortitudo mea, ipse me contra omnia vitia corroborat, ut animum nec blanda dissolvant, nec adversa dejiciant. Ipse est virtus & perseverantia mea, ut non nullis carnalibus desideriis cedam, nullis voluptatibus acquiescam, nullis peccatis subjiciar. Quamobrem ipse est laus mea tota, perfecta gloria, delectatio pura, spes certa, securitas firma, firmitas secunda, ipse non se subtrahet ut cadam, non patietur me collidi, aut gratiam collectam effundere, licet ex me vas sit fragile & luteum, periculis multis obnoxium. Obiectum itaque & materia laudis meæ erit jugiter is qui salvavit me, ipse musica mea, ipse canticum meum ipse corona mea, ipse perficitur gressus meos in semitis suis, ut cætem in viis Domini, quoniam magna est gloria Domini. Ipsi disciplina correxit me in finem, ipsa me docebit usque in finem, ipsa me tenebit ut asequar salutem non habentem finem. O quanta felicitas animæ peccatricis, si post conversionem à peccato, hoc possit dicere ex resolutione firma deinceps non peccandi, cum magna fiducia in Deum? Certe Deus non deserit sperantes in se, nec patitur nos tentari supra id quod possumus, si ad eum recurramus. Ideo dicebat S. Augustinus his qui vacillant, non facis firmum sibi in Domino in rebus salutis præsidium constituentibus: *Quid in te stas, & non stas? Projice te in eum. Projice te securus, non se subtrahet, ut tu cadas.* Certe Christus Dominus sicut est autor nostræ fidei & salutis, quam iniciat per gratiam prævenientem: ita ipse est consummator nostræ fidei & salutis, quam perficit per gratiam subsequenterem & gratiæ perseverantiam usque in finem. Hinc si sequenter in sacris Literis dicitur, **DEUS SALUTIS NOSTRÆ**. Ideo ergo & hic dicitur. *Ipse est fortitudo mea, & factus est mihi in salutem.* Sequitur.

Versus 4.

Haurietis aquas in gaudio de Fontibus Salvatoris. Et dicitur in illa die: Confitemini Domino, & invocate nomen eius.

Ille quoque versus cui aptius convenire potest, quam Samaritani nostræ, quæ ubi gustavit de Fonte à Christo sibi demonstrato aquam vivam, aquam salientem in vitam æternam, quoslibet ad eandem aquam, eundemque Fontem invitat, ut gaudium quod ipsa cum aqua hausit, in eorum corda refundat: Idem ergo est ac si dicat: Appropinquate, quicumque vultis, haurietis quantum voletis aquas salubres de Fonte multiplici Salvatoris, idque non sine magna cordis lætitia, Ego prævi-

ego certum ferre testimonium valeo de copia Fontis, de suavitate originis, de dulcedine liquoris, de gaudio cujuslibet haurientis & gustantis. Appropinquate, nec vos retardet quod purus altus sit, fonsque profundus nec habeatis in quo haurire valeatis: Etenim ipse Fons suggeret vobis non solum aquam, sed & hydriam; & funem ad hauriendum. Venite igitur, & haurietis aquas multiplices de Fonte Salvatoris redundante, & in varios fontes sese dividente.

Multiplices aque de fonte Salvatoris redundantes.

1. *Haurietis aquas veritatis & doctrinæ salutatis de Fonte Sapientiæ, quibus omnis error maculosus abstergetur.*

2. *Haurietis aquas illuminationis de fonte luminis, quibus si oculos mentis laveris, tanquam collyrium vobis erunt, vel deterfa omni lippitudine clare videatis.*

3. *De Fonte misericordiæ haurietis aquas compunctionis & remissionis, quibus præterita peccata eluatis.*

4. *Haurietis aquas refrigerii & refectiois de Fonte consolationis.*

5. *Haurietis aquas zeli & amoris, de Fonte charitatis.*

6. *Haurietis aquas gratiæ perabundantis de Fonte copiosæ redemptionis.*

7. *Haurietis aquas irriguas devotionis (ut bonorum operum in vobis plantæ crescant) de Fonte pietatis.*

Ecce quam multiplices Fontes, & tamen unus Fons sunt, quia ab eadem sunt scarurigne emanantes, de quibus cuilibet accedere volenti, licet haurire copiosissime, per solam hydriam humilis & bonæ voluntatis. Et quidem in gaudio haurit, quisquis haurit, quia nihil in hoc mundo pretiosius est, quam gaudium bonæ conscientiæ, & devotionis perfectæ: quæ in ipsis lachrymis per compunctionem profusus gaudium invenit & solatium. Cum autem illud gaudium natum sit ex illo, quasi aqua in sublime, ut etiam invitentur alii ad gaudii confortium ideo hic adjicitur.

Et dicitur in illa die: Confitemini, & invocate nomen ejus.

Nempe & hoc quadrat Samaritanæ, quæ omnes ad confessionem peccati, ad confessionem laudis, sive ad gratiarum actionem, ad confessionem fidei, ad invocationem nominis Dei, sive ad adorationem in spiritu & veritate excitabat. Hoc eam edocuerat Christus, ad hoc etiam eam impellebat virtus aquæ salientis in vitam æternam. Quia ita excitabat desideria ardentia, ut cum ipsa omnes laudarent Deum, & nomen sanctum ejus agnoscerent, invocarent, glorificarent, ac deinde & alios ad idem peragendum convocarent. Quid est ergo: *Dicitur in illa die, Confitemini, & invocate nomen ejus*, nisi id est ac si diceret Samaritana: Vos alios invirabitis vobiscum, sicut & ego, ad celebrandam Dei beneficentiam, potentiam, misericordiam, sapientiam, amorem & charitatem in confessione.

feffione laudis, si hauseritis & probe gustaveritis de fontibus Salvatoris; atque vos beneficio impares esse agnoscentes, alios ad se feceris in confortium praecooni divini, dicentes cum Psalme: *Magnificata Dominum mecum, exaltate nomen ejus in idipsum. Vnde sequitur in eundem sensum,*

Psal. 33.

Versus 5.

Quae sint adinventiones Dei.

Notas facite in populis adinventiones ejus. Mementote quoniam excelsum est nomen ejus. Quid sunt adinventiones Dei & Christi, nisi consilia & vix admirabiles, cogitationesque & molimina providentiae, & sapientiae divinae pro redemptione generis humani, quae Fides quilibet ruminare debet, & sapienter retractare, aliisque ignavis iudicare. Inveniet & hic aquam dulcedinis, aquam affectionis sanctae, aquam refectionis solidae. Hoc attestatur S. August. qui l. 9. Conf. sic de se facetur: Non satiabar illis diebus (mox scilicet de conversione & baptismo) dulcedine mirabili considerari altitudinem consilii tui super salutem generis humani. Quantum se vix in hymnis & canticis tuis, sua resonantibus Ecclesiae tuae vocibus commotus acriter: Voces illae infuebant auribus meis, & eliquabatur veritas tua in cor meum; & ex ea astuabat affectus pietatis & surrebant lacrymae, & bene mihi erat cum eis. Ecce quomodo adinventiones Domini, sive ejus consilia pro salute nostra rememorabat S. Augustinus, & exinde in ipso exsilliebat fons lacrymarum, non sibi amarus, sed sibi amarus. Hunc & in omnibus cordibus infidelium exsilire peroptasset, notaque eis esse has adinventiones, & simul cum illis vias vitae.

Adinventiones Christi ad Samaritanam convertendam

Similiter dicimus de Samaritana nostra. Haec recogitas quali adinventionem eam Christus ad veritatis & salutis viam adduxisset, expectando circa meridiem, expectando juxta fontem, tendendo velut anceps laqueos salubres, alloquendo de Fonte vitae, erudiendo de adoratione in spiritu & veritate, peccata sua detegendo, ac tandem aperte ei sese manifestando: Has admirabiles adinventiones ad conversionem animae suae peccatricis suavi sapientiae & providentiae suae consilio ordinatas, volebat omnes agnoscere; & ideo eas, quantum in se erat, publicabat, & ab aliis ulterius publicari avertat. Hinc merito poterat dicere: *Notas facite in populis adinventiones ejus.* Has, si noverint, scientiam quam excelsum sit nomen ejus, quam admirabile, quamque amabile, & omni dignum laude: odoreque nominis ejus attracti, current ad ipsum, current post ipsum, & vestigia ejus sequentur cum laetitia & exultatione, exemplo meo.

Versus 6.

Psal. 96.

Cantate Domino, quoniam magnifice fecit. Annunciate hoc in universa terra. Hinc versui conformis est Psalmus, qui sic incipit: Cantate Domino canticum novum, cantate Domino omnis terra Cantate Domino, & benedicite nomini ejus, annunciate de die in diem salutare ejus. Annunciate in omnes gentes gloriam ejus, in omnibus populis mirabilia ejus. Ibi agitur de adventu Filii Dei, & incarnatione ejus, ac redemptione: quam admi-

rabilibus modis ac mysteriis operaturus erat Christus non solum pro salute Iudaeorum, ad quos primo missus est; sed etiam pro salute omnium gentium, omniumque populorum, qui reprobatis ob caecitatem Iudaei, venire debebant ad fidem & lucem Evangelii. Hanc itaque incarnationem, redemptionem, ac salutem per Christum operandam, toto vultu Orbis publicari, tum Psalmis in dicto Psalmo, tum Isaia Propeta in hoc canticum, dum dicit: *Annunciate hoc in universa terra, quia magnifice fecit, sive ut legunt LXX. quia excelsa fecit, hoc est res sublimis & admirandas fecit; magna ergo ejus & miracula ac gloriosa opera ipsius publicare, & omnibus gentibus manifestata facite, quia ad omnes spectant gentes, & totius Orbis salutem.*

Quia igitur Samaritana haec inter gentium primitias erat electa, & admirabili modo e peccatis & caecitate educta; cumque non minus magnificandus sit Christus in animae peccatricis conversione, quam in cœcorum illuminatione, aut mortuorum vivificatione ideo merito insonare potuit post conversionem suam: *Cantate Domino, quia magnifice fecit.* Magnifica fuit ejus incarnatio, magnifica civitas, magnifica in tot mysteriis infantia, magnifica adolescentis conversatio, magnifica in perfecta aetate miraculorum operatio, magnifica praedicatione, qua tot peccatores convertit, magnifica in omnibus virtus eloquii ejus; quae & in hujus Samaritidis conversione apparuit, illorumque, quos ad ipsum adduxit, immo pene totius civitatis Sichem, sive Sichar. Hoc bene jactum exordium in Gentibus (extra Iudaeam postmodum sefe debet magnifice extendere in omnem terram, profequendo & persequendo per Samariam in omnes gentes, ut patet Act. 8.

Concluditur tandem Canticum. istud hoc epithonemate:

Exulta & laeta habitatio Sion, quia magnus in medio tui sanctus Israel. Quo quidem versu invitatur omnes Sionidae sive omnes Christiani, qui in Sion, hoc est, in Ecclesia per Christum congregata, commemorantur, ad laetitiam & jubulum, cum gratiarum actione de tot beneficiis à Christo promissis: quia in medio eorum semper is agit speciali sanctificatione & protectione, qui in finem saeculi promissis cum suis esse, & ideo nomen Emanuel adimplerit, quod significat, *NOBISCUM DEUS.* Ipse ergo in medio nostri tanquam *SANCTUS ISRAEL*, sive tanquam verus Deus Israelis, non secundum carnem, sed secundum spiritum. Et ideo *SANCTUS* dicitur, quia & in se sanctitatem habet, & quia in Sanctuario aeternitatis habitat, & quia sanctitatem a nobis imperit; denique quia à nobis sanctificandus est, exaltandus, & glorificandus, ac magnificandus. Magnus ergo in medio nostri esse debet, qui magnus in se in immensa sua Divinitate propter nos dignatus est sese humilia-

miliare, ut nos exaltaret. Humiliavit se usque ad formam servi, qui erat in forma Dei, ut nos elevarit ad hoc consortium magitudinis & divinitatis: & hoc certe debet esse obiectum laudis & lætitiæ nostræ. Nam in hoc exultabat Samaritana, quod agnosceret jam advenisse tempus tam diu exoptatum, & torque oraculis prænuñciatum in quo ille in medio hominum agebat, qui Christus & Messias expectabatur, congregans & instruens novellum cœtum, quem speciali unctiōe & gratia sanctificaturus venerat, qui & ei dixerat: *Ego sum, qui loquor tecum*. Ipsum ergo & magnificat ipsa, & à nobis vult magnificari, vel eam ob causam, quod dignetur esse per incarnationis mysterium in medio nostri, ad docendum, ad ducendum nos, ad illuminandum, ad pascendum, ad vivificandum, ad irrigandum & fecundandum, quia ipse est Doctor Ecclesiæ sue, eam erudiens, ipse est Dux eam dirigens, ipse Sol eam illustrans, ipse Pastor eam enutrens, ipse Cor eam vivificans, ipse Fons Paradisi eam liquare cœlesti irriguam efficiens, ut fecundam reddat floribus & fructibus æternum permanens. Ob hæc omnia in medio ejus agit. Exulta igitur & lauda, & habitatio Sion, quia magus in medio tui sanctus Israel. Lauda nunc in tempore, ut possis exultare in eo, & cum exultare in tota æternitate.

APPENDIX

De Samaritana post conversionem Prædicatione, ac de ejus Martyrio.

De nostra Samaritana sic loquitur Sanct. Chry. sostomus, explicans cap. 4. S. Joannis: *Adeo audio Jesu incensa est, ut reliqua hydra & aqua, cuius gratia eo concesserat, in civitate properaret, & ad Christum universum populum traheret. Venerat hauriende aque gratia, & cum verum Fontem invenisset, contempsit alteram; & superna veniente gratia, Apostolico munere fungitur.* Itaque ex alloquio Christi, quadam ratione Apostolico officio decorata inflat S. Magdalenæ, ut secum alios converteret.

Id ipsum asserit S. Ambrosius supra citatus serm. 30. dum ait: *Novo admirationis genere mulier que ad puteum Samariæ meretrix advenerat, à Christi Fonte casta regreditur, & quæ aquam petere venerat, pudicitiam reportavit.* Statim enim, indicante Domino, sua peccata recognoscens confitetur, Christum annuncians salvatorem. & relinquens aque vasculum ad civitatem non fert, aquæ hydrum, sed refert gratiam. Vacua quidem videtur reverti onere sed plena revertitur sanctitate. *Quæ peccatrix advenerat, revertitur Prædicator. Quæ vasculum hydræ amiserat, Christi plenitudinem reportabat; in nullo civitatis sue inferens detrimentum; etenim si aquam civibus non intulit, tamen fontem salutis iniecit.* Hæc dicit Sanct. Ambrosius.

Vitis floriger.

Adde, quod non solum suis tunc civibus prædicavit, sed etiam postmodum cum duobus filiis Victore & Iosepho, ac quinque sororibus, Anatolia, Phori, Photide, Parascève & Cyriaca (quos omnes ad fidem converterat) dicitur apud Carthaginem in Africâ Christum annunciasse, cujusque Evangelium prædicasse, ac tandem ibi cum illis suis filiis & sororibus, & quodam Sebastiano Duce ad Christum à Victore converso, illustre martyrium subisse sub Nerone, circa annum Domini sexagesimum. Vnde horum martyrium sic describit Hieremias Patriarcha Constantinop. Ex actis Martyrum Italicensium, quæ à Græco in Latinum translucit anno Christi 1580.

Primo, hi Martyres omnes in carcerem feterimum detrusi sunt: inde in elibanum ardentem totis tribus diebus missi, à quo inde omnes extracti, semel & iterum veneno potati fuerunt. Plumbo etiam & resina in liquorem redactis, in ore Photinae (hoc fuit nomen proprium nostræ Samaritanæ) & in auribus cæterorum, sine detrimento susceptis, scapius bovinis nervis cæsi, per cœnibus que ferreis excarnificati, atque facibus igitis ad Martyrum lætera applicatis exusti: oculis demum erutis iterum in carcerem venenosus animalibus scatenem redacti sunt, ut tandem sine cibo & medicamine interirent. Sed cum illic Christi luce & visione perfunderentur, ac in pristinam sanitatem essent reducti, oculorum beneficio eis restituro, imò & miraculoso cibo tribus mensibus ac toridem diebus refocillati invenirentur, rursus ad novum adducti sunt certamen. In quo denuo flagris sævissime laniati, & ad ultimum pelle detracta frustrati cæsi, capite amputato, illustrissime martyrii palmam perciperunt: una dempta Photina, quæ in veterem cisternam immissa, indeque detracta, impollutum Deo spiritum reddidit vigesima die Martii, quæ tum à Latinis, tum à Græcis ejus memoria annua celebritate recolitur. Ita refert exactis ab Ieremia Patriarcha traductis Franciscus Binarius in Commentario Chronici Lucii Dextri ad annum Christi sexagesimum, & ex eo Corn. à Lapide in cap. 4. Joan.

Quicquid sit de hoc Martyrii modo & circumstantiis particularibus, de quibus nihil speciatim expressum alibi referimus, hoc saltem certum videtur, hæc Samaritanam, cui nomen Photina, Martyrio obiisse. Quapropter in Martyrologio Romano adscripta est Martyrum numero de vigesima Martii, his verbis: *Eodem die Sanctorum Photina, Samaritana, Ioseph & Victorii filiorum, itemque Sebastiani Dacis, Anatolii, Phorii, Photidis, Parascèves & Cyriacæ germanarum: qui omnes Christum confessi martyrium sunt consecuti.* De qua re in Ad. Cor à Lapide ad Martyrol. Cardinalis Baronius sic ait: *Argunt in c. 4. Joan. de hac Græci hæc die in Menologio, feruntque eandem esse illud videntem fuisse Samaritanam, de qua Ioanne Evang. cap. disse testatur. In veteri Martyrologio Cassinensi de eadem agitur, tum eademque fuisse affirmatur.* Hæc ibi Baronius Romæ

k k k autem